



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

cognitionem Patriarchæ detulit antequam consensum his rescriptis gratiosus præbeat. Sed nemo non videt his interpretationibus Imperatorem & Patriarcham vim apertam Canonibus intulisse, ut Ecclesiam Constantinopolitanam amplificarent.

V I. Mihi verò sincerior videtur esse canonis xvii. Chalcedonensis explicatio, quæ xii. sententiam non lædat; ita ut fixum sit & certum provincias à Principibus in duas metropoles dividi non posse ex illo canone xii. Quam ad rem non pertinet canon xvii. cum eo id tantum cautum fuisse mihi videatur, ut si urbem aliquam de novo conderet Princeps, ad cujus conventum & jurisdictionem pagos aliquot è vicina civitate distractos adjungeret, civili formæ se ecclesiasticus ordo accommodaret; adeoque remota triginta annorum vel longioris temporis præscriptione, pagi à vicino Episcopo avulsi, Episcopo illi tribuerentur in cujus parœcia urbs nova sita est. Vnde sequitur ab Episcopo illius parœciæ, in qua urbs condita est, pagos novæ urbis territorio contributos, & ab episcopatu vicino distractos vindicari, nulla possessionis antiquæ ratione habita. Attamen non conceditur Principi ut novum episcopatum rescripto suo instituat; multò minus, ad omnes urbes quæ civitatis honore decoratæ fuerint à Principe, vel ad provinciarum divisiones & metropoleon dignitates ab eo decretas, trahenda essent; etiam si de episcopatu à synodo instituendo in urbe de novo condita hæc dici possent juxta Zonaræ mentem.

V II. Partes suas Iudices & Concilium Chalcedonense interposuerunt in dirimenda contentione quæ orta erat à multis retro annis ob rescripta elicita ad instaurandum Patriarchatum Hierosolymorum. Quartus honoris gradus, post trium primarum sedium Episcopos, firmatus fuerat Æliæ seu mavis Hierosolymitano Episcopo, canone vii. Concilij Nicæni. Sed nulla, ne in provinciis quidem Palæstinæ, quæ Cæsareæ Episcopo parebant, auctoritate potitus est, donec rescriptis Principum Phœnicias, Arabiam, & tres Palæstinas à Patriarchatu Antiocheno avulsas obtinuit. Ea res magnos motus in illis provinciis excitavit, qui transactione sopiti sunt quam Maximus Antiochenus, & Iuvenalis Hierosolymitanus, in Concilio Chalcedonensi iniverunt; ea conditione, ut Phœnicia & Arabia Antiochenæ Ecclesiæ redderentur, sed Palæstinæ Hierosolymitano Episcopo cederent. De rescriptis ex utraque parte impetratis, de constituendis novis Dioceseon finibus, & de ordinationibus Episcoporum addicendis

agebatur. Itaque in re mixta, Decretum Principis & Concilij, transactioni firmandæ interponendum erat. Magistratus imperatorij referunt Concilio, sibi mandatum à Principe ut de lite mota cognoscerent, sed Episcopos pacta quædam inivisse quæ videantur æquitate niti, ideoque sibi visum ut communi Decreto firmentur. Recitatis à Maximo & Iuvenale transactionis conditionibus, Legati Romani ceterique Episcopi sua interlocutione, & postremo Iudices suo decreto eas confirmaverunt. *Firma etiam, inquit, per nostrum Decretum & sententiam sancti Concilij in omni tempore permanebit Episcoporum consensus, vacantibus scilicet secundum iussionem diviniissimi & piissimi Principis omnibus pragmaticis, & quocumque modo sacris ab utraque parte literis impetratis; in super & multatione que in eis, hujus rei causâ, noscitur contineri.*

CAPVT IX.

Synopsis.

I. Iustinianus in urbe Iustiniana archiepiscopatum constituit, adscriptis illi septem provinciis. Non constituit jus novum, sed antiquum partim restauravit. Vigilus Papa confirmat que Princeps decreverat. Episcopus Iustiniane, Patriarcha dictus.

II. Iustinianopolis antea quoque dignitate Patriarchali. Sed differt à Iustiniana. Est eadem urbs cum Constantia metropoli Cypri. Ea dignitas personalis collata Ioanni Episcopo à Synodo Trullana, consensu Imperatoris.

III. Vtroque Ponto in unam provinciam redacto, nihil immutavit Iustinianus quoad sacerdotia. Nec etiam in Paphlagonia. Solida illius provincie metropolis erat urbs Gangrarum, regia Dejotari. Ea immixta, nova Honoriadis provincia constituta est, cum sua metropoli Claudiopoleos. Rediit in unum corpus Paphlagonia, utraque metropoli salva. Videtur aliquando Paphlagonia adjuncta fuisse Galatia.

IV. Ecclesia Gallicana non passa est à Regibus novos episcopatus institui, quod tentaverat Childebertus Meleduni, ad petitionem plebis.

V. Et Sigibertus id fieri obtinuerat Castraduni in diocesi Carnotena, quod rescriptum à Synodo Parisiensi.

VI. Rogerius in Sicilia episcopatum Troinensem instituit, Messanensi à se restaurato adjunxit, sed Summi Pontificis auctoritate. Vt Otho Gnesnensem in Polonia.

VII. Damnata opinio eorum qui hoc jus Principibus vindicant. Eorum tamen consensus necessarius.

IUSTINIANUS Imperator videtur canones Concilij Chalcedonensis infregisse, cum Iustinianæ patriæ suæ episcopatum in summum sacerdotij fastigium evexit, Archiepiscopi dignitate & auctoritate in septem provincias illi concessa, nempe in

Daciam Mediterraneam, Daciam Ripensem, Mœciam superiorem, Dardaniam, Prevalim, secundam Macedoniam, & partem secundam Pannoniæ; ita ut Archiepiscopus earum provinciarum Metropolitanis det jura & ordinationes, ipseque à Concilio suo ordinetur. Fateor has provincias Illyricianæ Dicecelesos, distractas ab Ecclesia Theſſalonicenſi. Sed huic novitati eum colorem quaesivit Iustinianus, ornandæ patriæ suæ avidus Princeps, quod veterem consuetudinem, quæ bellorum tempestatibus deleta erat, restitueret in integrum. Cùm enim, inquit ille, *in antiquis temporibus Sirmij prefectura fuerit constituta, ibique omne fuerit Illyrici fastigium tam in civilibus quam in episcopalis causis, postea autem Avilianis temporibus eisdem locis devastatis, Appenninus Prefectus praetorio de Sirmisana civitate in Theſſalonicam profugus venerat, tum ipsam prefecturam & sacerdotalis honor secutus, & Theſſalonicenſis Episcopus non sua auctoritate, sed sub umbra prefectura, meruit aliquam prerogativam.* Quare cum plurimas Illyrici Occidentalis provincias armis recepisset, æquum esse putavit ut his Imperij partibus pristina dignitas sacerdotij restauraretur. Quod Vigilii Pontifex ratum habuit, & Archiepiscopo Iustinianæ vices suas delegavit per illas provincias quæ in Patriarchatu Occidentis sitæ erant. Vnde Patriarchæ nomen huic Archiepiscopo datum est à Curopalata & Barlaamo, & subscriptio ejus admissa in ordine Patriarcharum in Trullana Synodo, juxta mentem Illustrissimi Cardinalis Perronij.

II. Quamvis, ut verum fatear, in Synodi Trullanæ subscriptionibus non agatur de Iustinianæ primæ Archiepiscopo, sed de Ioanne Archiepiscopo novæ Iustinianopoles. Porrò urbs Metropolitana insulæ Cypri, quæ Constantia dicebatur, à Iustiniano Imperatore, cui familiare fuit clarioribus urbibus nomen suum imponere, Iustinianopolis dicta est. Ejus urbis episcopatum gerebat Ioannes, qui, Sarracenis Cyprum invadentibus, in Hellepontiorum provinciam unâ cum plerisque insulæ illius incolis commigravit. Quare synodus Trullana de consensu Imperatoris duo quædam in gratiam Ioannis decrevit. Primum est, ut nova Iustinianopolis, seu Constantia Cypri, privilegiis sibi à Synodo Ephesina indultis potiarur; id est, ut sedi Antiochenæ non subiciatur, sed fruatur plena libertate & *αὐτοκεφαλία*. Quod Trullano canone sic concipitur, *ut illi jus Constantinopolitanæ sedis competit, τὸ δὲ ξῆρον ἔχει τῆς Κωνσταντινουπόλεως.* Alterum verò beneficium quod Ioanni in-

dulgetur hoc est, ut provincia Helleponti pleno jure illi subiciatur, ita ut ipsius quoque Cyziceni Episcopi provinciae Hellepontiæ Metropolitanis ordinationem celebret. Ex his duobus privilegiis, primum, quod Synodi Oecumenicæ Ephesinæ iudicio nitebatur, ad posteros manavit. Vnde in veteri Notitia temporibus Leonis Philosophi concinnata rectè observatum est insulam Cypri non subesse apostolico throno Antiochiæ. Attamen in Collectione Arabica ordinatio hujus Metropolitanis tribuitur Antiocheno Patriarchæ. Quæ innovatio accidit post Leonis Philosophi ætatem, id est, post annum nongentesimum. Vnde Collectionis illius Arabica tempus colligere licet. Secundum verò privilegium videtur personale fuisse, in gratiam Ioannis Archiepiscopi. Vnde factum ut cum ipsius persona jus quoque illud extinctum fuerit. Quare non erat quòd Balsamo quærendum scriberet quomodo jure illo Archiepiscopus Cypri cecidisset. Ceterum quod attinet ad institutum meum, ex canone Trullano constat novum quendam & extraordinarium imò verò personalem Patriarchatum in provincia Hellepontiaca constitutum, collatumque Ioanni Archiepiscopo Cypri; id tamen factum auctoritate ecclesiastica, à plenaria Synodo Orientali, cui Patriarchæ quatuor intererant, quamvis huic innovationi Iustiniani Rhinotmeri Principis consensus accesserit. Idque eò facilius tentatum est, quòd dignitas exarchica Metropolitanano Cypri antea competebat.

III. Ut autem redeam ad Iustinianum nostrum, in eo maximopere laudandus est, quòd etsi, ut erat novi juris appetentissimus conditor, multa in provinciis innovavit, singularem tamen curam gessit ne in sacerdotio aliquid mutaretur. Vtrumque Pontum in unam provinciam redegit, ea lege, ut Amasæ & Neocæsareæ urbibus metropolis nomen non detraheretur. *Nihil enim, inquit, circa sacerdotium illarum innovamus.*

Idem jus in Paphlagonia constituit, ita ut etsi illius Edicto gens Paphlagonum in unam provinciam coaluerit, nihil à veteri forma, quoad sacerdotium & duorum Metropolitanorum dignitates, decederet. Paphlagonia testamento Philomenis Regis in Romanam Rempublicam transcripta est, & in provinciae formulam redacta. In oppido Gangrarum Rex illius gentis Dejotarus regiam constituerat, ut docuit Strabo. Inde Gangrensi urbi conciliata est metropoleos totius gentis dignitas, quam in dispositione ecclesiastica constanter etiam reti-

Notitia antiocha.
dicitur in synodo
ἐπι αὐτοκεφαλίας
ἐπι τῆς πλῆθους
ὑπερ Αμερικανὰ
σφροσυ.

Collectio Arabica
ca. xx xvii.

Balsamo ad can.
39. Syn. in Trullo.

Nov. 28. 201 N
τῆς ἱερωσύνης
ἀδὲν ἀφαιρῆται.

Sextus Rufus.

Strabo lib. 11;

Nov. 28. 201 N
τοῦ ἱεροῦ
ἀδὲν ἀφαιρῆται

Cap. 10.

Nov. 19. ...

nuit. Accidit tamen huic provinciae ut temporibus Honorij Imperat. aliquot urbibus minueretur; quae cum tribus oppidis à Bithynia recisis, in provincia specialis nomen concesserunt, cui Honoriadis nomen impositum. Huic novae provinciae sua metropolis non defuit, nempe Claudiopolis, una ex urbibus Bithyniae; quae statim eadem dignitate in Ecclesia aucta est. Vnde Claudiopolis recensetur inter civitates metropolitanas in subscriptionibus Concilij Chalcedonenfis aequè ac civitas Gangraram. Ex Honoriade & reliqua Paphlagonia unum provinciae corpus Iustinianus constituit, ea lege, ut de dignitate ecclesiastica utriusque metropoleos nihil deperiret. Ante conjunctionem istam videtur imminuta semel Paphlagonia, adjuncta fuisse Galatiae. Vnde vetus auctor scripsit: εν τῇ Γαλατία Παφλαγονία. Quod Gangrensis clericis occasionem praebuit trium Episcoporum suorum ordinationem ab Episcopis Ancyrae Metropolitanis Galatiae petere.

Descriptio provinciae MS. adjecta Prolemano. Conc. Chalc. A.D. xv.

Nov. 31. De descriptione quatuor Praefidum Armeniae c. 1. ...

Quam religionem in provinciarum conjunctionibus adhibuit Iustinianus ut nihil immutaret in sacerdotiis, eadem usus est in provinciarum sectionibus. Armenia tributa fuerat in primam & secundam, & suis Metropolitanis parebat. Sed Iustiniano, qui devictis barbaris Imperij fines protulit, visum est integram Armeniam in quatuor provincias partiri, quae totidem magistratibus regenda committeretur. Quae vero, inquit, ad sacerdotia spectant, ea, ut saepe diximus, volumus in pristina manere forma, negotio ipso neque circa jus metropolitanum neque circa ordinationes vel mutationem vel novationem suscipiente.

Epistola Leonis ad Child. T. r. c. Conc. Gall. an. 538.

IV. Gallicana Ecclesia in eandem sententiam cum Synodo Chalcedonenfi & Innocentij decreto conspiravit, putavitque nefas esse Regum imperio episcopatus novos institui. Cum enim Childebertus Rex Francorum Meleduni, quae urbs erat in dioecesi Senonensi sita, Episcopum ordinandum ad petitionem plebis curaret, & in eam rem cuperet Leonem Senonensem Episcopum Metropolitanum adesse; ille constantissime respondit epistola ad Regem data: Custodite, quaeso, statuta Patrum; & Canonum severitate constricti, non patiamini, sicut scribitis, ad petitionem ejus plebis, superstitite proprio Sacerdote, alterum Episcopum ordinari. Quia si hoc credunt quod nefas est credi, desertores potius judicandi sunt quam fideles. Et non eorum preces facile audiri debent à Principe, quorum petitionibus potius generantur scandala, quam pax Deo amata servatur. Epi-

stolam verò his verbis concludit: Nam gloria vestra optimè debet & credere & scire, quia si contra statuta Canonum quicumque Episcoporum sine consensu nostro Meledone Episcopum voluerit ordinare, usque ad Papae notitiam vel synodalem audientiam, tam hi qui ordinaverint, quam qui ordinati fuerint, à nostra erunt communione disjuncti.

V. Novi episcopatus institutionem tentaverat tantum Childebertus. Sed Sigiberti Regis consensu peracta fuerat in Castro Dunensi, parociae Carnotena; ubi Promotus Presbyter, secunda dioecesi, Episcopus fuerat institutus. Aegre tulit hanc sibi & Ecclesiae Carnotena; factam injuriam Pappolus Episcopus Carnotensis, qui rem omnem ad Concilium Parisiense detulit. Et synodus quidem nefarium conatum damnans, Promotum ab episcopali dignitate dejecit, & integræ dioeceseos administrationem Pappolo restituit; sed præterea Regem gravi oratione officij sui admonuit ne Promoti causam conclamata ultra tueretur: Quantum ineffabili gaudio synodali Concilio nuntiatur, quandoquidem à Catholico Principe res nova pro dilectione Christi concipitur, tantum lamentabile execrandumque censetur, cum in Ecclesia sancta contra Deum & contra canonum disciplinam dissensio generatur. Tum recitata Promoti consecratione, addit: Quam rem licet vix credere possumus cum consensu gloriae vestrae fieri potuisse; tamen si cujuscunque prava suggestioni preventi, in hac tam obscena & Ecclesiae universae contraria consensistis, ab hujusmodi scandali defensione sinceritatis vestrae conscientiam expietis.

Epistola Conc. Paris. xv. ad Imperatorem Regium. 174.

VI. Cum Rogerius Calabriae & Siciliae Comes felicibus armis Siciliam à Sarracenis extorsit, in id omne studium suum contulit, ut episcopatus in illa insula restitueret. quod perfecit immani sumptu, & liberalitate quae hominem gente Gallum deceret. Ac primò Troinensem episcopatum instituit: quem deinde cum Messanensi, cujus restaurationem aggressus est, diplomate suo conjunxit quidem, sed de Summi Pontificis consilio & auctoritate, ut patet ex ipsarum literarum Rogerij lectione, quas Sigilli nomine inscripsit. Eadem auctoritate Pontificis Gnesnensem archiepiscopatum in Polonia ab Ottone III. constitutum fuisse anno DCCCCXCIX. ex Ditmaro rectè censuit Illustrissimus Cardin. Baronius.

Estat diploma Rogerij apud Childebertum Prolemano. In antiquo jure ecclesie siculae part. 1. c. 7. III. Card. Bar. an. 999.

VII. Quare non est quòd à communi Univerfalis Ecclesiae sensu recedamus, fœda in Principes adulatione; ut contigit Marco Antonio de Dominis, qui episcopatum institutionem Regibus perperam

Marcus Antonius de Dominis. l. 4. De Rep. Eccl. c. 1. §. 134. & 139.

&

& contra ipsos Canones asseruit. cujus sententiam recentiores aliqui amplexi sunt. Tota rei istius disponendæ ratio ad Ecclesiam pertinet, quemadmodum dixi. quam tamen sine consensu Principum peragere non debet, ut ostendam libro IV. cap. XIII.

CAPVT X.

Synopsis.

I. Etsi Principes leges ecclesiasticas condere non possint, ad Tuitionem Canonum tenentur ex officio. De religione satagere debent etiam pagani Principes, ob civium tranquillitatem. Et legibus suis injurias Deo factas ulcisci Christiani Reges, ad Dei cultum amplificandum adhibiti ex eo quod Christo nomen dederint.

II. Garcia opinio, putantis eundem esse finem legum civilium & ecclesiasticarum, apud Christianos, scilicet felicitatem æternam civium. Discrimen harum legum ex sententia auctoris. Canones singulis instrumenta felicitatis illius parant. Leges pacem publicam singulis civibus, & per consequentiam, æternam felicitatem. Paris & Regis in hoc capite comparatio.

III. Societas religionis & regni. Virique prospicere tenentur Princeps. ex Theodosio, & Concilio Ephesino.

IV. Tuitio Ecclesie Regibus Christianis commissa à Christo. Probatum ex Paulo, & Augustino.

V. Idem probatur è psalmo secundo & variis locis Augustini, & è Sixto I.

VI. Discussus Eusebii locus de Episcopo N. qui male vulgo explicatur. Constantinus dictus ab Eusebio Episcopus communis.

VII. Pacem Ecclesia conservabant Principes, inditis synodis, & confirmatione decretorum synodaliū, à Iustiniano, & Quinta Synodo.

VIII. Discrimen inter Decreta fidei & disciplina, quod attinet ad confirmationem Principum.

IX. Synodus Nicæna à Constantino confirmata, Constantinopolitana à Theodosio, & Ephesina ab alzero Theodosio.

X. Marcianus confirmat Chalcedonensem.

XI. Iustinianus depositioni Anthimi imperialem auctoritatem adjunxit.

XII. Constantinus Paganus confirmat decreta Sexta Synodi, quod gratum Leoni secundo. Synodus in Trullo petit confirmationem à Principe. Septima & Octava Synodus ab Imperatoribus confirmata, postquam illis constitit libero consensu Episcoporum omnia decreta.

XIII. Principes non condunt novos canones, sed conditorum executionem decernunt, ex Facundo Hermianensi.

I. **E**T SI leges ecclesiasticæ & spirituales rebus indicere, modo quem capite septimo explicui, non contineatur intra fines regie potestatis, at tamen canonicas constitutiones suis etiam legibus tueri ex officio Principes tenentur. Quod ita velim intelligi, ut non solum interpellati & rogati Principes ministerium suum ad Ca-

nonum observationem commodare possint, sed etiam ex officio in eam curam incumbere teneantur. Licet enim Reipublicæ administratio eo sine illis à divino numine concedita sit, ut civium tranquillitatem procurent, atque ex illo capite de vera religione constituenda debeant esse solliciti, quia cives in officio suo erga se & erga Principem religionis cultu veluti vinculo quodam adstringuntur, ut de Romanis observavit Augustinus, in nobiliores tamen curas ipsa natura duce assurgunt. Etenim cum naturæ auspiciis unicuique sit insita superni alicujus numinis cognitio, à quo cetera omnia pendent; ipsi etiam Principes, quibus veræ religionis lumen non effulsit, non solum privatis studiis numen illud colere tenentur, sed etiam publicis legibus contumelias quæ illi aut idololatriæ aut monstris criminum à civibus inferuntur, ulcisci. Si paganos Principes huic officio addictos fatemur; quanto magis Principibus Christianis, qui vera fide imbuti, auxiliis gratiæ, naturalis cognitionis fines excesserunt, religionis promovendæ & tuendæ curam impensius incumbere dicemus; ita ut omne studium suum & operam conferant ad cultum divini numinis amplificandum, qui in fide & disciplina versatur. Ad quæ officia Principes adigi putamus, non ex eo tantum capite quod ea ad felicitatem Imperij conducant, quæ quidem ut plurimum cum illis est conjuncta, sed ex eo etiam, quod nomen suum Christo dederint, eique caput suum & ipsam regiam dignitatem devoverint.

II. Quod ut accuratius intelligatur, observandum est sententiam meam abesse à Fortunij Garciae opinione, qui eundem esse legum civilium & canonicarum finem contendit; adeo ut legi civili non solum propositus sit finis promovendæ tranquillitatis publicæ, sed etiam veræ æternæque felicitatis civibus procurandæ. Fateor enim hoc esse præcipuum discrimen inter canonum decreta & leges publicas, (ut ego quidem existimo, licet alij aliter interpretentur) quod illa unicuique Christiano felicitatem æternam parent, & ad eum finem instrumenta accommodata subministrant; hæc verò Reipublicæ pacem, & singulorum civium, quatenus sunt partes Reipublicæ, promoveant, & cultum Christo debitum generaliter fiant, pœnis in contumaces latis; unde per consequentiam amotis impedimentis, felicitas æterna singulorum civium procuretur. Par esse videtur hac in parte Regis & Patris officium. Ut enim parentibus incumbit, præcipue quidem ut liberos exhibeant, sed huic naturali curæ ac-

August. lib. 4. de Civ. Dei cap. 32.

Fortunij Garciae De ultimo fine utriusque iuris. Vide Suarez lib. 3. De legibus c. 11.

L